

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno diplomanta: Tomáš Martiník

Téma práce: Smlouva o úvěru

Rozsah práce: 65 stran (bez seznamu literatury a anotace)

Datum odevzdání práce: 11.12.2013

1. Aktuálnost tématu:

Analýza právní úpravy smlouvy o úvěru je aktuální s ohledem na nový občanský zákoník, který nabývá účinnosti 1.1.2014. Rekodifikace soukromého práva vyžaduje, aby se všechny smluvní typy, včetně smlouvy o úvěru, znovu posoudily a provedl se jejich nový výklad.

2. Náročnost tématu:

Autor se při zpracování daného tématu musel seznámit jak s právní úpravou účinnou do 31.12.2013, tak s právní úpravou, která nabývá účinnosti 1.1.2014. Kromě toho se autor seznámil také s odbornou literaturou, která se týká smlouvy o úvěru. Metoda, kterou autor použil ve své práci je založena na analýze dosavadní právní úpravy a jejího srovnání s novou právní úpravou.

3. Kritéria hodnocení práce:

Cíl práce je uveden na str. 5 práce a je vymezen takto: „podrobná právní analýza smlouvy o úvěru podle obchodního zákoníku, jež poslouží jako vodítko pro následnou komparaci úvěrové smlouvy v novém občanském zákoníku.“ Tento cíl se autorovi podařilo úspěšně splnit.

Ačkoliv se autor při analýze právní úpravy opírá o dříve publikovanou odbornou literaturu, dokázal schopnost samostatného zpracování tématu. Zejména při porovnání stávající a nové právní úpravy dokázal schopnost samostatného myšlení a na celé řadě míst vyjadřuje vlastní závěry, a to i k problémům dříve traktovaným v odborné literatuře (např. na str. 24, 31, 37, 42, 53, 58, 60, 64).

Práce je rozdělena na jedenáct kapitol (vedle úvodu a závěru). V první části autor vymezuje pojem úvěr z ekonomického i právního hlediska. Druhá část je věnována zásadám poskytování úvěru (z hlediska tématu práce je ale tato část poněkud nadbytečná). V další části autor uvádí stručný přehled historického vývoje úvěru (zajímavé jsou zejména informace týkající se problematiky úvěru ve středověkém právu). Rozsah práce umožnil jen velmi stručnou a zjednodušenou analýzu historického vývoje tohoto smluvního typu. Poněkud nadbytečným se jeví i čtvrtá kapitola, která přináší stručnou a obecnou charakteristiku nového občanského zákoníku, protože tato kapitola poněkud vybočuje z tématu práce. Pátá kapitola je věnována pramenům právní úpravy smlouvy o úvěru. Přínosným je, že tato kapitola obsahuje porovnání povahy smlouvy o úvěru v obchodním zákoníku a novém občanském zákoníku. Zajímavá je šestá kapitola, ve které se autor zamýšlí nad koncepcí úvěru jako závazkového vztahu a stručně porovnává chápání úvěru v českém právu s chápáním úvěru ve francouzském a italském právu. Škoda, že tomuto problému autor nevěnoval větší pozornost a že čerpal jen z neúplných informací obsažených v publikaci I. Pelikánové. Sedmá kapitola obsahuje srovnání smlouvy o úvěru se smlouvou o půjčce a smlouvou o zápůjčce. Stěžejními částmi práce jsou osmá a devátá kapitola. Autor zde analyzuje podstatné a nepodstatné části smlouvy o úvěru. Zvláště je třeba ocenit, že u každé dílčí otázky přináší také srovnání dosavadní právní úpravy s úpravou v novém občanském zákoníku. Desátá kapitola je věnována problematice zániku závazku ze smlouvy o úvěru. Zde autor také přináší porovnání stávající právní úpravy s novou právní úpravou. Poslední kapitola pak stručným, avšak zdařilým způsobem shrnuje změny týkající se úpravy úvěru v novém občanském zákoníku.

Autor pracoval s českou odbornou literaturou a v omezeném rozsahu také s judikaturou. Úroveň práce by bylo zvýšilo, pokud by využil také zahraniční odbornou literaturu a pokud by porovnal chápání úvěru v zahraničních právních řádech s poněkud neobvyklým chápáním úvěru v českém právu.

Jazyková a stylistická úroveň práce je na odpovídající úrovni. Z hlediska formálního práce splňuje požadavky, které jsou kladeny na diplomové práce. Zvláště je třeba ocenit, že práce obsahuje jen málo tiskových chyb (např. „Česká Republika“ na str. 12, 18 a 26; „ve judikátu“ na str. 11; „Země Koruny České“ na str. 15; zkratka „r.z.“ místo „ř.z.“ na str. 16; „reiffesernových“ na str. 17; „neúčinnosti nového občanského [zákoníku] předjímat“ na str. 64 atd.), což bohužel u diplomových prací není vždy samozřejmostí. Z formálního hlediska lze vytknout nejednotné označování právních předpisů (např. obchodní zákoník, obch. zák. a ObchZ, nebo nový občanský zákoník a NOZ, nebo TrZ a TrestZ).

Na str. 9 autor omylem zaměnil pojem „synallagmatický“ pojmem „syntagmatický“. Na str. 18 autor omylem zaměnil pojem „rekodifikace“ pojmem „rektifikace“. Obdobně na str. 19 autor omylem zaměnil pojem „rekodifikační“ pojmem „rektifikační“. Na str. 11 se odkazuje na § 507, aniž je uvedeno, o jaký právní předpis se jedná.

4. Další vyjádření k práci:

Hlavním přínosem práce je systematické porovnání dosavadní právní úpravy s novou právní úpravou. Na některých místech je však toto porovnání poněkud stručné a zasloužilo by si hlubší analýzu.

Na str. 7 autor vymezuje jen provozní úvěry, přičemž opomenul investiční úvěry.

Poněkud zbytečná je analýza tzv. zásad poskytování úvěrů, která již nejsou upravena v právních předpisech a i v praxi se uplatňují jen v omezeném rozsahu (zásady úvěrování byly obsaženy v hospodářském zákoníku a v odborné literatuře se nadále traktují v důsledku jakési setrvačnosti). Tvrzení autora o nemožnosti odchýlit se od zásady termínovanosti (str. 9) je poněkud pochybná s ohledem na některé typy úvěrů (revolvingový úvěr, kontokorent, úvěr na kreditních kartách apod.).

Názor autora, že mezi podstatné části smlouvy o úvěru patří označení smluvních stran (str. 10), je diskutabilní. Identifikace nebo určení smluvních stran je nezbytná z důvodu určitosti u každé smlouvy, proto označovat toto za podstatnou část některého smluvního typu je poněkud pochybné.

Nesprávné je tvrzení autora, že banky neposkytují nezajištěné úvěry (str. 13).

Diskutabilní jsou také názory autora na str. 22, kde poněkud zjednodušujícím způsobem označuje veřejnou podporu za specifickou formu úvěrování, ačkoliv pojem veřejné podpory je podstatně širší.

Zajímavé je vymezení úvěru jako „konsenzuální varianty půjčky“ na str. 27. Škoda, že autor neprovedl podrobnější a hlubší analýzu vztahu úvěru a (zá)půjčky.

S názorem autora na nepřesné používání označení „věřitel“ a „dlužník“ (str. 31) lze plně souhlasit.

Velmi diskutabilní jsou názory autora o tom, že smluvní vyloučení placení úroků je neplatné pro obcházení kogentního ustanovení § 497 obchodního zákoníku (str. 42 – 43).

Diskutabilní je tvrzení na str. 50, že odkaz na obchodní podmínky ve smlouvě je jednostranným projevem vůle. Skutečnosti zcela neodpovídá ani tvrzení na str. 51, že použitím obchodních podmínek věřitel dává najevo, že nehodlá o smlouvě vyjednávat.

5. Přípomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě.

V rámci obhajoby by se autor mohl vyjádřit ke vztahu úpravy spotřebitelského úvěru k úpravě úvěru v novém občanském zákoníku.

V rámci obhajoby by se autor mohl vyjádřit dále k otázce pojetí úvěru v českém právu ve srovnání s jinými právními řády. Autor by také mohl zhodnotit dosavadní vztah úvěru a půjčky, resp. zápůjčky, který převzal i nový občanský zákoník.

Autor by mohl vysvětlit svůj názor na důvody vypuštění pravidla obsaženého v ustanovení § 499 obchodního zákoníku (možnost sjednat úplatu za sjednání závazku poskytnout úvěr) z nového občanského zákoníku.

Vzhledem k ne zcela jasným závěrům autora na str. 42 a 43 (viz také výše) by se autor mohl v rámci obhajoby vyjádřit k otázce tzv. bezúročného „úvěru“.

V rámci obhajoby by se autor mohl vyjádřit k otázce, jestli lze § 1752 nového občanského zákoníku aplikovat na smlouvy o úvěru.

6. Doporučení práce k obhajobě.

I přes dílčí výhrady a připomínky považuji diplomovou práci za velmi zdařilou. Diplomová práce splňuje formální i obsahové požadavky kladené na diplomové práce, proto ji doporučuji k obhajobě.

7. Navržený klasifikační stupeň:

Předběžně navržený klasifikační stupeň: 1 – 2.

V Praze dne: 30. 12. 2013

.....
JUDr. Štefan Elek, Ph.D., LL.M.